

Pohjois-Suomen aluehallintovirastolle

Asia Lupahakemus Taivalkosken voimalaitoksen kalauoman rakentamiseksi, Keminmaa

Hakija Kemijoki Oy
osakeyhtiö, Rovaniemi
Y-tunnus 0192171-7
Valtakatu 11, 96100 ROVANIEMI
puh. +358 20 703 4400
sakari.pyhajarvi@kemijoki.fi

Asiamies ja prosessiosoite

Jukka Ohtonen
varatuomari
Fondia Oyj
osakeyhtiö, Helsinki
PL 4, 00101 HELSINKI
p. +358 20 7205 650
jukka.ohtonen@fondia.com

Taustaa

Kemijoen pääuomassa on yhteensä kahdeksan vesivoimalaitosta: Seitakorva, Pirttikoski, Vanntauskoski, Valajaskoski, Petäjaskoski, Ossauskoski, Taivalkoski ja Isohaara, joista Isohaaran omistaa PVO-Vesivoima Oy ja loput Kemijoki Oy (hakija). Lisäksi hakija on hakenut ja saanut vesioikeudellisen luvan rakentaa Sierilän vesivoimalaitos Kemijokeen Rovaniemelle.

Hakija on linjannut strategiassaan tavoitteeksi osittain luonnonmukaiseen elinkiertoon perustuvan vaelluskalakannan palauttamisen Kemijoen vesistöön. Linjauksen pohjalta laadittu hakijan vaelluskalatiekartta perustuu vapaaehtoiisiin toimenpiteisiin. Osana tiekartan toteutusta hakija on suunnitellut padon ohitusratkaisun omistamansa Taivalkosken voimalaitoksen yhteyteen.

Ennen kalauoman suunnittelutyön käynnistämistä vuonna 2019 hakija keräsi yleisöltä näkemyksiä parhaaksi koetusta Taivalkosken padon ohitusratkaisusta. Luonnonmukaista kalauomaa kannatti 65 % vastanneista, 30 % kannatti Kalasydän- ratkaisua ja 5 % kalaportaita.

Kyselyn tulosten perusteella käynnistettiin suunnittelutyö (toteutettavuusselvitys), jonka tavoitteena oli löytää alueelle soveltuva ratkaisu luonnonmukaisen uoman toteuttamiseksi. Suunnitteluperusteina olivat uoman sisäänkäynnin löydettävyys, houkutusvirran lähde ja mahdollinen pumppauksen tarve, linjauksen kaltevuus, ratkaisun muunneltavuus, säädettävyys ja rakennettavuus.

Lisäksi selvitettiin kiinteistöjen omistussuhteita, maisematekijöitä, mahdollisuuksia lisääntymisalueille, alasvaellusratkaisun toteutettavuutta samoihin rakenteisiin sekä hankkeen kustannuksia.

Suunnittelutyössä päädyttiin siihen, että kokonaan luonnonmukaista uomaa alueelle ei pystytä toteuttamaan em. kriteereiden puitteissa. Suurimpana esteenä tälle ovat voimalaitoksen alakanavan rannan topografia sekä alueella olemassa oleva infrastruktuuri, jotka eivät mahdollista riittävän pitkän kokonaan luonnonmukaisen uoman rakentamista alueelle siten, että uoman suuaukko sijaitsee sen löydettävyyden kannalta optimaalisessa paikassa. Mallinnusten perusteella kalat löytävät parhaiten kalauomaan, jonka suuaukko on enintään 60 metrin etäisyydellä voimalaitoksen alapuolella.

Ohitusratkaisua suunniteltaessa todettiin, että toteutuskelpoisin vaihtoehto on voimalaitoksen alakanavan itärannalle sijoittuva kalauoma, joka koostuu teknisen kalatien ja luonnonmukaisen uoman yhdistelmästä. Teknisen kalatien ja luonnonmukaisen uoman väliin suunniteltiin lisäksi houkutusvirta-allas ja kalojen kiinniottolaite.

Vaelluskalojen elinolosuhteiden parantamiseen tarvitaan Taivalkosken padon ohitusmahdollisuuden lisäksi muun muassa lisääntymiseen sopivia alueita ja istutustoimenpiteitä ja alasvaelluksen tukemista.

Hakija onkin mukana suunnittelemassa Ala-Kemijoen sivujokien elinympäristökunnostuksia Interreg Pohjoinen -ohjelman tukemassa, Ruotsin Norrbottenin lääninhallituksen ja Lapin ELY-keskuksen koordinoimassa hankkeessa, jossa yhteistyökumppaneina ovat myös Luonnonvarakeskus ja Metsähallitus.

Taivalkosken voimalaitosaltaaseen laskevalla Runkausjoella toteutettiin vuonna 2021 laajamittainen elinympäristökunnostushanke yhteistyössä Kalasydän Oy:n, Lapin ELY-keskuksen ja Kemijoki Oy:n kesken.

Lisäksi hakija tukee vaelluskalakantoja Kemi- ja Ounasjoen vesistöihin tehtävillä mäti- ja pienpoikasistutuksilla sekä niihin liittyvällä seurannalla ja tutkimuksella.

Vaelluskalakantojen palauttamisessa rakennettuihin vesistöihin tarvitaan laaja valikoima toisiaan tukevia toimenpiteitä oikeassa järjestyksessä sekä pitkäjänteistä työtä. Hakijan käsityksen mukaan vaellusratkaisujen toteutuksessa tulee edetä saatavilla olevaan tietoon perustuen vaiheittain niin, että työssä huomioidaan jokaisen voimalaitoksen ja joen osan ominaispiirteet, sekä siihen mennessä saadut kokemukset jo toteutettujen rakenteiden toimivuudesta. Vaelluskalakantojen palauttamisessa ja vahvistamisessa on hakijan näkemyksen mukaan löydettävä tehokkaimmat toimenpiteet, jotka edistävät parhaiten useita tavoitteita ilmastonmuutoksen hillinnästä luonnon monimuotoisuuden edistämiseen. Hakija korostaa vapaaehtoisuutta ja yhteistyötä, joiden tuloksellisuudesta hakijalla on erinomaisia kokemuksia Lieksanjoelta. Yhteistyön lisääminen on kansallisen kalatiestrategian mukainen toimintalinja.

Taivalkosken kalauoma on hakijan vaelluskalatyötä ohjaavan tiekartan mukainen vapaaehtoisuuteen perustuva hanke, jota ovat edeltäneet mm. hakijan toteuttamat vaelluskalojen elinympäristökunnostukset. Hankkeen toteuttaminen mahdollistaisi sen, että Taivalkosken padon alle saapuneet vaelluskalat voisivat ohittaa Taivalkosken voimalaitoksen. Tämä palvelisi hakijan tiekartan mukaista tavoitetta osittain luonnonmukaiseen elinkiertoon perustuvan vaelluskalakannan palauttamista Kemijoen vesistöön. Kalauoman rakentamista koskeva investointipäätös tehdään erikseen, kun hankkeen vesitalouslupa on lainvoimainen ja hankkeen lupaehdot ja muut mahdolliset toteuttamisedellytykset ovat tiedossa.

Hakija on kalauoman suunnittelussa ottanut huomioon Lapin ELY-keskuksen maaliskuussa 2017 vireille paneman Kemijoen voimalaitosten kalatalousvelvoitteiden muuttamista koskevan hakemuksen mukaiset kalateiden virtaamia koskevat tekniset vaatimukset.

Hakemus

Edellä esitettyyn viitaten Kemijoki Oy hakee vesilain (587/2011) mukaista lupaa rakentaa liitteen 1 mukainen kalauoma kiinniottolaitteineen Taivalkosken voimalaitoksen viereen sekä käyttää sitä vaelluskalojen ylös- ja alasvaellusta sekä kalojen kiinniottoa varten. Hakija hakee edelleen oikeutta johtaa Kemijoen vettä kalauomaan siten, että veden virtaama uloskäynnistä houkutusvirta-altaaseen olisi 1-3 m³/s. Kalauoman toiminta-aika olisi 20.5.-20.10. välisen ajan. Ko. aikavälillä juoksutus kalatiehen keskeytettäisiin tarvittaessa rakenteiden välttämättömien korjaustöiden ajaksi.

Kalauoma laitteistoinen tulisi sijoittamaan hakijan omistamilla tiloilla, joiden kiinteistötunnukset ovat 241-401-3-42, 241-401-3-44, 241-401-10-17, 241-401-10-14, 241-401-10-6 ja 241-401-10-20. Kalauoma alittaisi lisäksi yhden maantien (241-895-2-5) ja kaksi yksityistietä.

Perustelut

Hankkeen perusteluina ovat edellä mainitut asiat.

Hankkeesta ei aiheudu vesilain 3 luvun 4 §:n 2 momentissa tarkoitettuja vaikutuksia. Hankkeesta ei myöskään aiheudu luonnonsuojelulain (1096/1996) vastaisia seurauksia.

Hanke on voimassa olevan maakuntakaavan mukainen, eikä se heikennä patoturvallisuutta.

Hakijan käsityksen mukaan hankkeen vuoksi ei tule maksettavaksi korvauksia eikä hankkeesta aiheudu muuta haittaa kuin rakentamisaikaista Kemijoen vähäistä ja tilapäistä samentumista sekä vähäistä ja tilapäistä melu- ja pölyhaittaa rakennustyömaan välittömään läheisyyteen. Näin ollen hankkeesta ei aiheutuisi mainittavaa haittaa, mutta hankkeen hyötynä olisi se, että Taivalkosken padon alle saapuneet vaelluskalat voisivat ohittaa Taivalkosken voimalaitoksen. Näin ollen hankkeen hyöty olisi merkittävästi suurempi kuin sen toteuttamisesta aiheutuva vähäinen haitta.

Hanke ja sen vaikutukset on yksityiskohtaisesti esitetty tämän hakemuksen liitteenä olevassa suunnitelmassa.

Päätöksen lähettäminen Aluehallintoviraston päätös pyydetään lähettämään postitse hakijalle etusivulla mainittuun osoitteeseen sekä sähköpostitse osoitteisiin sakari.pyhajarvi@kemijoki.fi ja jukka.ohtonen@fondia.com.

Helsinki 19.1.2022

KEMIJOKI OY

Tuomas Timonen
toimitusjohtaja

Liitteet

Suunnitelma Taivalkosken voimalaitoksen kalauoman rakentamiseksi liitteineen